

KULTUR MINNES VÅRD

2·85

I DETTA NUMMER

Utgrävningarna för Sydgas
Byggnadsvård i Västmanland

Digitalisering av redan tidigare utgivna vetenskapliga publikationer

Dessa fotografier är offentliggjorda. Vi använder oss därför av en undantagsregel, 23 § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (URL). Undantaget innebär att offentliggjorda fotografier får återges digitalt i anslutning till texten i en vetenskaplig framställning som inte framställs i förvärvssyfte. Fotografier och text i denna framställning märks med ©. Den som vill använda fotografi eller text behöver ta reda på om det kan göras inom ramen för upphovsrätten, eller be upphovspersonen om tillstånd.

2022-09-01

Riksantikvarieämbetet
Box 1114, 621 22 Visby
Tel 08-5191 80 00
www.raa.se
registrator@raa.se

KULTUR MINNES VÅRD

NUMMER 2/85

Information utgiven av
Riksantikvarieämbetet

POSTADRESS
Box 5405
114 84 Stockholm

BESÖKSADRESS
Storgatan 41

Tel: 08/783 90 00

ANSVARIG UTGIVARE
Roland Pålsson

REDAKTIONSKOMMITTÉ
Kerstin Alexandersson
Nanna Cnattingius
Kelvin Ekeland
Erland Lagerlöf
Sven E Noreen
Krister Ström
Keith Wijkander

REDAKTÖR
Ann Catherine Bonnier

SÄTTNING
Martin Kristenson

TRYCKNING
Civiltryck AB
Stockholm
maj 1985

ISSN 0346-9077

INNEHÅLL

- 1 Utgrävningarna för Sydgas
Schakten för gasledningarna i Skåne har dragit en arkeologisk profil genom landskapet. *Anders Wihlborg* berättar om hur man valt ut de platser som nu undersökts och vad man fann
- 14 Byggnadsvård i Västmanland
Henry Simonsson skriver om vilka hus man satsat pengar på i Västmanlands län
- 20 Motioner i kulturminnesfrågor
Motioner om byggnadsvård, arkeologi och fornvård m m redovisas av *Keith Wijkander*
- 23 Nytt från fältet
Unika hållristningar i Nyköping. Ny länsantikvarie
- 26 Debatt
- 27 Aktuell litteratur

Omslagsbilden visar grävning och sållning vid utgrävningarna för Sydgas i Skåne. Foto Per Lindström, Lund.

INNEHÅLL

Utgrävningarna för Sydgas	1
Byggnadsvård i Västmanland	14
Motioner i kulturminnesfrågor	20
Unika hällristningar i Nyköping	23
Ny länsantikvarie	25
Debatt	26
Aktuell litteratur	27

Andersson vid tekniska institutionen.

Utmed nederkanten av hällen skall en gångväg för besökande anläggas och över hela den framtagna ytan byggs ett skärmtak, dels för att skydda ristningarna från surt nedfall genom regn och snö, dels för att minska temperaturskillnaderna mellan dag och natt. Vidare föreslås att en parkeringsplats byggs i anslutning till parken och att en större upplysnings- och orienteringstavla sätts upp vid denna. Nyköpings kommuns parkkontor kommer att ombesörja utförandet av dessa anläggningar och stå för den fortsatta skötseln.

En unik typ av ristningar!

Efter avslutad dokumentation och undersökning kunde konstateras, att Släbro-ristningen innehåller ca 330 figurristningar samt 200 skålgropar. I anslutning till åtminstone den största hällen fanns en väl-lagd stenpackning av bl a skörbrända stenar samt att i denna ingick "offrade"(?) verktyg. Detta är den ojämförligt största hällristningen i Södermanland.

Det mest anmärkningsvärda är emellertid inte ristningens storlek, utan *bildinnehållet*. Här saknas de vanliga figurtyperna som t ex skepp, fotsulor, djurfigurer m m. I stället finns här en sorts "ramfigurer" i en mängd olika varianter, vilka i sin enklaste form är en enkel ring eller fyrkant. De mest avancerade ramfigurerna har också ringen eller fyrkanten som grund-element, men de har då försetts med huvud, armar, fötter samt en omgivande "strålkran". Mittpartierna innehåller olika kombinationer av streck, punkter (skålgropar) och linjer. De rikast utformade figurerna får därmed en viss likhet med människoavbildningar. Troligen har de flesta figurerna samma innebörd — man har bara ristat dem i olika stadier av förenkling.

Även figurernas storlek varierar, från 0,1 m och upp till över 2 m.

Slutligen kan nämnas, att ca 500 m nedströms Nyköpings-ån har en liknande figurristning på-

träffats. I övrigt är denna typ av hällristningar i stort sett okänd enligt tillgänglig litteratur. □

*Sven-Gunnar Broström
Bore Eriksson
Kenneth Ihrestam
Sonja Wigren*

Ny länsantikvarie

Marita Jonsson

tillträdde den 1 mars tjänsten som länsantikvarie på Gotland, ett landskap som hon är väl förtrogen med efter fyra års tjänst på Fornsalen. Under de två senaste åren där har hon arbetat som museilektor och haft hand om museets utåtriktade verksamhet. Något av det roligaste från den tiden var att planera och genomföra medeltidsveckan i Visby i somras, då hela staden blev medeltida på nytt — även Marita själv, som här ses med sin lindade fjärde telning på armen.

Marita har läst både museiämbeten och franska och hennes avhandling i konsthistoria handlar lämpligt nog om principer för restaurering.

Innan hon kom till Gotland arbetade hon i fem år som antikvarie på ämbetet, på vårdbyrån och på kulturminnesbyrån. Hon deltog bl a i byggnadsvårdsutredningen

och som ämbetets expert i hantverksutredningen.

På Gotland har Marita arbetat med kulturminnesvård i olika sammanhang och haft uppdrag både för kommunen och länsstyrelsen, framför allt när det gäller byggnadsvård. Hon har också vikarierat som länsantikvarie där och i Västmanland. □